

DOOR PROF. MR. W.A.K. RANK, ADVOCaat BIJ NAUTADUTILH TE AMSTERDAM
EN HOGLERAAR FINANCIËEL RECHT AAN DE UNIVERSITEIT LEIDEN

COLUMN

Negatieve rente: katalysator van systeemrisico en beleggingsrisico?

Een negatieve rente zou kunnen leiden tot een bankrun en tot beleggingen in risicovolle producten en jurisdicties. Het betreft hier risico's die paradoxaal genoeg mede worden veroorzaakt door de ECB.

Recentelijk is door de CEO's van verschillende banken aangegeven dat zij het in rekening brengen van negatieve rente bij particuliere cliënten niet langer uitsluiten. De vraag is of dit verstandig is.

Juridisch zal een bank haar cliënten alleen negatieve rente in rekening mogen brengen over creditgelden als de met deze cliënten gemaakte contractuele afspraken hierin voorzien of hiervoor een basis bieden. In de praktijk zullen de voorwaarden van de meeste banken echter niet voorzien in de berekening van negatieve rente over creditgelden. Deze voorwaarden en overeenkomsten refereren over het algemeen alleen aan de betaling van negatieve rente, debetrente, als er sprake is van een debetstand. Verder voorzien zij alleen in de vergoeding van creditrente. Het interpreteren van deze voorwaarden op een zodanige wijze dat deze creditrente ook een negatieve rente kan zijn, is moeilijk te rijmen met hetgeen partijen over en weer in verband met de betreffende betaal- of spaarrekening van elkaar mogen verwachten. Soms zal zelfs expliciet met de cliënt zijn afgesproken dat de creditrente niet negatief kan zijn of niet lager dan 0%.

In de praktijk wordt overigens wel al in een beperkt aantal gevallen negatieve rente in rekening gebracht. Het gaat dan om professionele marktpartijen, zoals verzekeraars en pensioenfondsen, die voor korte tijd tijdelijke kasoverschotten bij de banken plaatsen. Omdat de banken deze gelden niet kunnen aanwenden voor kredietverlening, wordt met wederzijds goedvinden een negatieve rente gehanteerd.

Bij particuliere cliënten ligt het moeilijker. Ofschoon ook particuliere cliënten het normaal vinden om bewaarloon

te betalen over door hen bij een bank gedeponeerde effecten, denken zij over het betalen van een vergoeding toch anders als het gaat om de bewaring van creditgelden. Daaraan doet niet af dat de andere voordelen van het aanhouden van creditgelden bij een bank bij een negatieve rente gewoon intact blijven. De cliënt loopt niet het risico van brand of diefstal van zijn geld en kan zijn saldo gebruiken voor het doen van girale betalingen. Niettemin lijken deze voordelen voor particuliere cliënten niet op te wegen tegen het nadeel van de negatieve rente.

Banken die ertoe overgaan negatieve rente in rekening te brengen over creditsaldi lopen dan ook het risico dat cliënten hun creditgelden elders zullen onderbrengen. Dat kan gevolgen hebben voor de door deze banken aan te houden buffers in het kader van de CRR. De bank die al eerste overgaat tot het in rekening brengen van negatieve rente zou daarmee haar eigen graf kunnen graven. Cliënten zullen geneigd zijn hun creditgelden te stallen bij banken die nog gewoon een creditrente vergoeden. Niet uitgesloten is dat zij daarbij hun gelden zullen onderbrengen bij risicovolle banken in exotische jurisdicties of dat zij zullen opteren voor beleggen in plaats van sparen, in de hoop op die manier een hoger rendement te kunnen behalen. Als deze cliënten daarvoor niet de juiste kennis en ervaring hebben, kan dit behoorlijk verkeerd aflopen.

Wrang is dat zowel het systeemrisico van een mogelijke bankrun – een risico voor de banken – en het beleggingsrisico – een risico voor de cliënten – mede worden veroorzaakt door de ECB in haar rol van centrale bank. En dat terwijl diezelfde ECB als toezichthouder het ontstaan van dergelijke risico's zou moeten proberen te voorkomen. «